

ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено погляди науковців на сутність конкурентної переваги підприємства. Визначено підходи до трактування даного поняття. Сформовано власне розуміння поняття «конкурентна перевага».

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентна позиція, конкурентна перевага, порівняльні переваги.

Abstract

The views of scientists on the essence of competitive advantage of the enterprise are researched. The approaches to the interpretation of this concept are determined. Formed understanding of the concept of "competitive advantage"

Keywords: competition, competitiveness, competitive position, competitive advantage, comparative advantages.

Вступ

Сучасні підприємства мають справу з динамічними та невизначеними умовами ринку. Задля успішного функціонування, вони повинні бути стратегічно обізнаними та розуміти, яким чином змінюється їх конкурентне середовище. Підприємства змушені активно шукати можливості для створення та використання своїх стратегічних здібностей та конкурентних переваг. Мати змогу для швидкої адаптації та вдосконалення в кожній сфері бізнесу, спираючись на обізнаність і розуміння поточних стратегій. Саме тому проблеми формування конкурентних переваг є актуальними для підприємств, які функціонують в сучасній ринковій економіці.

Мета роботи полягає в систематизації та класифікації підходів до визначення поняття конкурентних переваг підприємства

Результати дослідження

Результатом конкуренції на ринку є конкурентна позиція і конкурентні переваги, досягнуті конкретним підприємством. Конкурентна перевага займає важливе місце серед ключових концепцій, що розглядаються в аналізі функціонування та розвитку підприємства. Проблеми формування та досягнення конкурентних переваг підприємства була і залишається предметом дослідження багатьох провідних науковців, таких як М. Портер, Г.Л. Азоєв, Р.А. Фатхутдінов, О. М.Ткачук, Ю. П. Харкава, В. Бондаренко, І. В. Шаповалова, А. Е. Воронкова, І. Ансофф, Л.С. Довгань, та інших. Втім, у науковій літературі, немає однозначного підходу до визначення даного поняття. Це можна пояснити як складністю обговорюваної проблеми, так і великою різноманітністю в його ідентифікації та оцінці. Аналіз сучасних поглядів наведено в Таблиці 1.

Портер М. трансформував теорію порівняльних переваг у теорію конкурентних переваг підприємства. Він визначив, що показники функціонування підприємств залежать від конкурентних переваг або відставання, в порівнянні з конкурентами в галузі. Таким чином компанія може випередити конкурентів, лише за умови створення власних відмінних якостей та їх подальшого збереження.

Азоєв Г.Л. вважає що конкурентну перевагу не можна ототожнювати з потенційними можливостями компанії. На відміну від можливостей, це – факт, який фіксується в результаті реальних та беззаперечних уподобань покупців.

В. Бондаренко виокремив фактори, якими забезпечується конкурентна перевага, а саме: матеріальними або віртуальними; зовнішніми і внутрішніми; базисними або другорядними; спрямованими на підвищення якості об'єкта за стадіями його життєвого циклу, як-то: ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості, трудомісткості, енергоємності; стратегічними або

тактичними; технічними, економічними, організаційними, психологічними, природно-кліматичними; спадковими або штучними (набутими).

Бондаренко В. так само як і Р. А. Фатхутдінов розглядають конкурентну перевагу, як цінність якою володіє підприємство.

Таблиця 1 – Визначення сутності поняття «Конкурентні переваги»

Автор	Визначення
М. Портер [1]	Конкурентні переваги – це сукупність факторів, що визначають успіх або неуспіх підприємства у конкуренції, продуктивність використання ресурсів тощо.
Г.Л. Азоев[2]	Конкурентні переваги є концентрованим проявом переваги над конкурентами в економічній, технічній, організаційній сферах діяльності підприємства, що можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш висока рентабельність, ринкова частка, обсяг продажу).
Р.А. Фатхутдінов [3]	Конкурентна перевага – певна ексклюзивну цінність, властива системі, яка надає їй перевагу над конкурентами
О. М.Ткачук, Ю. П. Харкава [4]	Конкурентна перевага – сукупність матеріальних і нематеріальних активів (ресурсів), організаційних здатностей і ключових компетенцій підприємства, сфер його економічної діяльності та конкурентоспроможних товарів і/або послуг, що забезпечують йому переваги як економічного, так і соціального, технічного тощо характеру над підприємствами-конкурентами на ринку.
В. Бондаренко[5]	Конкурентна перевага – це цінність, якою володіє система, що дає їй перевагу перед конкурентами.
І. В.Шаповалова [6]	Конкурентна перевага – ступінь відмінності від конкурента як внутрішнього (за рахунок перевершення конкурента в управлінському, організаційному, виробничому, фінансовому, маркетинговому та інформаційному аспектах), так і зовнішнього походження, спрямований на забезпечення стійкої конкурентної позиції на довготривалій період.

Зважаючи на відсутність єдиного визначення поняття конкурентної переваги можна виділити певні підходи його трактування, які подано на Рисунку1.

Рисунок 1 – Підходи до розкриття сутності конкурентної переваги (складено автором на основі [4; 7])

Таким чином, можна вважати, що конкурентна перевага - це сукупність певних характеристик діяльності господарської одиниці, гнучкість та адаптивність до мінливості зовнішнього середовища, що забезпечують конкретному підприємству перевагу над конкурентами.

Висновки

Аналіз сутності конкурентних переваг показав певні розбіжності у трактуванні даної категорії. Причиною цього можна вважати, визначення різного джерела конкурентної переваги. Виявлено, що існує кілька підходів даної дефініції, а саме: факторно результативний, компететійний, ціннісно-орієнтований, маркетинговий, ресурсний та процесний. Однак, наведені підходи не виключають а лише доповнюють один одного, відповідно до вимог діючого середовища. Загалом, визначено конкурентну перевагу як сукупність певних характеристик діяльності господарської одиниці, гнучкість та адаптивність до мінливості зовнішнього середовища, що забезпечують конкретному підприємству перевагу над конкурентами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Портер М. Стратегія конкуренції / Портер М. Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
2. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. / Г.Л. Азоев. – М. : ЦЭИМ, 2001. – 207 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.
4. Ткачук О.М. Харкова Ю.П. Конкурентні переваги підприємства / Перспективні напрямки наукової думки [текст]: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 18 квітня 2018 року у м. Тернопіль: зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ» / відп. за випуск Голденблат М.А. // ГО «Європейська наукова платформа». – Обухів: Друкарня «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), 2018. – Т.3. – С.66-70.
5. Бондаренко В. М. Конкурентні переваги підприємств переробної галузі в умовах економічної кризи / В. М. Бондаренко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2016. - Вип. 41(2). - С. 31-37. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2016_41\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2016_41(2)_7).
6. Шаповалова І.В. Конкурентні переваги підприємства: ретроспективний аналіз трактування термінів / І.В. Шаповалова // Економіка і суспільство. – 2017.- №10. – С.427-432.
7. Дзеджула В. В. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств [Текст] / В. В. Дзеджула, І. Ю. Єпіфанова, О. Г. Цвик // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 4. – С. 5–8.

Гуменюк Вікторія Сергіївна – факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: viktorija.hymenyuk@gmail.com

Науковий керівник: **Дзеджула В'ячеслав Васильович** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Viktoriia S. Humeniuk – Department Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : viktorija.hymenyuk@gmail.com

Supervisor **Vyacheslav V. Dzhedzhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University